

Motion till riksdagen 2025/26:4014

av Mikael Damberg m.fl. (S)

med anledning av prop. 2025/26:177 Förenklad leverantörskontroll vid upphandling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontrollen ska omfatta samtliga uppgifter som skulle kunna leda till uteslutning enligt de obligatoriska och frivilliga uteslutningsgrunderna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan komplettera den föreslagna lagtexten i den del den avser ”missförhållanden i övrigt i fråga om en sökandes verksamhet” med en personkrets och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga om även Arbetsmiljöverket ska vara en av de myndigheter som uppgifter ska hämtas in från vid en leverantörskontroll och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De senaste åren har det blivit alltmer tydligt att samhället förlorat den demokratiska kontrollen över välfärden. Oseriösa aktörer och vinstdrivande koncerner har kunnat flytta fram sina positioner med vinstjakt och ökade klyftor i välfärden som följd. Vi ser att oseriösa, och ibland rent kriminella, företag etablerar sig inom ramen för våra valfrihetssystem och på marknader för offentlig upphandling.

Det är därför välkommet att regeringen nu föreslår att det inrättas ett system för samordnad registerkontroll som ska tillämpas vid upphandling och användning av valfrihetssystem. Förslaget innebär ett viktigt steg för att bli av med oseriösa aktörer på marknaden för offentlig upphandling och inom valfrihetssystemen. Ett sådant register

gör att upphandlande myndigheter och enheter får bättre kontroll på de företag som lämnar in anbud.

Redan under 2022 tillsatte den socialdemokratiska regeringen utredningen Effektiv och tillförlitlig kontroll av leverantörer vid tilldelning av offentliga kontrakt. I augusti 2023 presenterade utredningen ett förslag om att låta Bolagsverket ansvara för en funktion som möjliggör samordnade registerkontroller. Vi socialdemokrater ansåg redan då att utredningens förslag inte var tillräckligt långtgående eftersom kontrollen inte omfattar samtliga uppgifter som skulle kunna leda till uteslutning enligt de obligatoriska och frivilliga uteslutningsgrunderna. Regeringens proposition är därmed inte heller tillräckligt långtgående i denna del. Att Bolagsverket ges ända fram till 2028 att upprätta registret innebär också att arbetet går långsammare än vad vi önskar.

Vi anser att kontrollen ska omfatta samtliga uppgifter som skulle kunna leda till uteslutning enligt de obligatoriska och frivilliga uteslutningsgrunderna. Vi anser vidare att man bör överväga om även Arbetsmiljöverket ska vara en av de myndigheter som uppgifter ska inhämtas från.

Det är också välkommet att bestämmelserna om uteslutning av leverantörer i lagen om offentlig upphandling (LOU) i huvudsak även ska gälla vid uteslutning av sökande i lagen om valfrihetssystem (LOV). Även i dessa delar menar vi att regeringen borde ha gått längre. Socialdemokraterna menar att man måste angripa problemen med LOV mer övergripande och ersätta denna med en behovsstyrd etableringsrätt. I väntan på detta kan man dock gå vidare och förbättra förslagen i propositionen.

Flera av remissinstanserna vill att den personkrets som ska kontrolleras, när det gäller uteslutningsgrunden brott, ska utvidgas så att den täcker alla som kan agera företrädare för bolaget. Vi anser att den föreslagna texten kring ”missförhållanden i övrigt i fråga om en sökandes verksamhet” ska kopplas till en personkrets.

I direktiven till den utredning som den socialdemokratiska regeringen tillsatte fanns ett uppdrag att utreda en begränsning av antalet underentreprenörsled. Utredningen finner att ett sådant förbud inte är förenligt med EU-rätten. Det bygger dock på en tolkning av upphandlingsdirektivet som har ifrågasatts och inte prövats. Vi bedömer att det vore möjligt att utforma en sådan begränsning på ett sätt som skulle vara förenligt med EU-rätten och vill därför att regeringen återkommer med en utredning av hur det ska gå till.

Mikael Damberg (S)

Gunilla Carlsson (S)

Ingela Nylund Watz (S)

Peder Björk (S)

Joakim Sandell (S)

Eva Lindh (S)

Patrik Lundqvist (S)